

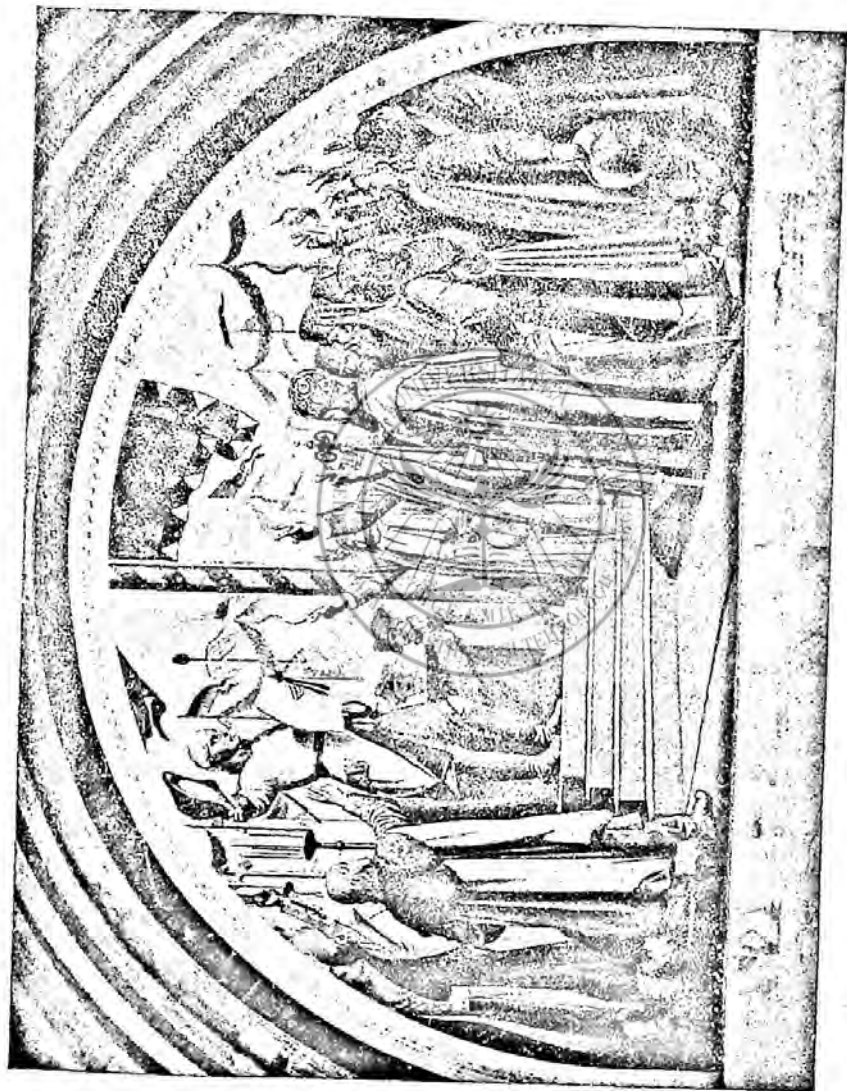
Cum era pe vremuri la noi în Bucovina

(Jurământul țării la 1777 ¹⁾.)

...Trecuse vreme de doi ani la mijloc de cînd *Iosif II*, împăratul Austriei, trimesese oștile sale să înșigă pajurile cu două capete în pămîntul țării noastre scumpe. Și iată că dela miază-noapte, de pe lîngă neadormitele ape ale Nistrului, până la *Pietrele Roșii*, unde se întilnesc granițele celor trei țări romînești : Ardealul, Moldova și Bucovina, țara gema acuma de cătane împărătești, tot Nemți înalți și bine legați, cari erau îmbrăcați în tunice albe, roșii și albastre și purtau cozi și tricornuri pe cap.

Bășinașii începură să mai răsufle oleacă și să se simtă mai siguri, căci legile și dreptățile nu mai atirnau de virful săbiei ca pe vremea stăpînirii Turcului. Dar totuși se mai arătau făcători de rele ce ațineau calea bieților drumeți, căci pe unele locuri țara era pustie ; de multe ori ți se întimpla să mergi zile întregi, fără să dai de țipenie de om, sau măcar de vr'un han mai acătării. De drumuri bătute nici pomina, numai ici colo cite un drumeac plin de hirtopi și mîncat de ploi, iar cale de citeva poște întilniai doar vr'un bordei săpat în pămînt, în virful căruia atirna pe-o prăjină un jup de paie sau de strujeni ; semn că aici era un fel de conac. Satele se aflau prin rîpi și pe la marginile codrilor pustii și nepătrunși, indosite de frica Tătarilor și a altor legi spurcate. Moldovenii se împăcară îndată cu stăpînirea cea nouă, deși nu puteau pricepe cum de au venit sub cirma împărăției austriecești, căci nici învâlmășală de oști n'au văzut, nici sînge să curgă ori măcar pirjolul să se primble ca alte dăți pus-tiitor prin țară...

1) După următoarele izvoare: 1) *Wienerisches Diarium* No. 91, a. 1777; 2) Copia raportului cap. de cavalerie de *Linken* către generalul conte de *Siskovics*, comandantul armatei din Galiția, cu data din *Zalesczyk*, 15 Oct. 1777. Acest act, scris într'un stil militar scurt și sec, a fost publicat de *Dr. Daniil Verenca* în *Romänische Revue*, an. V, 1889, pg. 690. Cel mai însemnat și mai detaliat act e Raportul Baronului *Gabriel de Spleny* către comanda generală c. r. din Galiția, resp. cons. de războiu i. r. din Viena, dîto 31 Oct. 1777. Originalul se află în Arhiva i. r. de războiu Sign. X, 19 și a fost publ. de *Dr. I. Polek* în *Jahrb. d. Landesmuseums*, Cernăuți, 1902.

Jurământul Bucovinei la 1777.

(După un tablou din sala sinodală din Gornău)

Cei de la cîrma împărăției nu erau mulțamiți numai cu cucerirea țării, și de aceea încă prin 28 Iulie 1777 hotărî consiliul i. r. de războiu al curții din Viena, ca țara întreagă să aducă într'o zi anumită omagiile sale dinastiei domnitoare, ca să vadă Moldovenii, că ei nu sînt supuși unei stăpîniri vremelnice, ci sînt legați pe veci de norocul și nenorocul împărăției Austriei. Locul, unde avea să se facă jurămîntul, s'a ales în Cernăuți, pentru că aici era scaunul guvernatorului militar al țării, precum și cele mai multe gazde pentru numeroșii oaspeți ce aveau să sosească la Cernăuți pe ziua de 12 Oct. 1777. S'a ales de aceea o lună de toamnă, pentru că pe atunci avea să fie strînsă pinea de pe cîmp, iar boierimea, clerul și țărani aveau timp destul pentru zăbavă, și afară de asta și vremea era încă frumoasă, încît soldații puteau să doarmă și afară de tîrg pe pămîntul gol, cu cerul deasupra. Boerilor din țară, chiar și celor din Moldova, cari aveau moșii întinse în Cordon, tot așa mazililor, razeșilor, șliahciților și clerului înalt li s'au trimis anume invitări, ca să vie la Cernăuți mai înainte, pe ziua de 10 Oct. Clerul înalt din Moldova, cu pămînturi în țară, a fost înștiințat de contele *Siskowics*, comandantul armatei din Galiția, că este deslegat de jurămînt și că nu trebuie să se trudească în zădar pînă la Cernăuți. Lunile lui Iulie, August și Septemvrie au fost menite pregătirilor pentru marea serbare, al cărei iscoditor și conducător era singur generalul de *Spleny*. În Bucovina întreagă era mare nevoie chiar și de lucrurile cele mai trebuincioase. În Cernăuți, precum și în celelalte părți ale țării, se aflau numai bolți și nici un birt sau han mai mare; de aceea *Spleny* îngriji de conace, de mîncare și de băutură imbielșugată pentru oaspeții așteptați. Neconținut sosiau în tîrg care încărcate cu în și ovăș pentru cai. Pentru ca oaspeții să fie pe deplin mulțamiți cu ospățul dat de împărăție, s'au trimis ofițeri în Galiția pînă la Iaroslau, Brody și Leov, ca să cumpere farfurii, serviete, păhare, cuțite și alte tacimuri trebuincioase. Locotenentul *Rolling* avea să cumpere în Leov tacimuri de zinc, vinuri străine și alte băuturi spirituoase; *Räuschel* a tîrguit în Brody păhare, lămpi și druci de fier. Colonelul *Fürstenberg* a trimis scaune cu spătare din Stanislau, un croitor și un cismar al regimentului său; tot așa *Spleny* a adus cu sine din Horodenca bucătarul și toate tacimurile sale fabricate în Danzig, furculițe, sfeșnice, policandre, un cal pentru tambur și gornști. Un sergent major din Hussiatin a trimis soția sa ca bucătăreasă, ba chiar din tabăra din Czortkow a sosit în Cernăuți bucătarul colonelului *Fernier* dimpreună cu cele mai bune tacimuri din bucătărie. Ofițerii statului major au adus tocmai din Leov covoare, candelabre și scaune cu spătar. Mănăstirea din Horodenca a împrumutat baldachinul, trîmbițele și muzicanții săi. Un alt baldachin a fost adus din Leov, precum și o mulțime de dulgheri, măsari și bodnari, cari aveau destul lucru pentru toată vara.

Ca să nu se tulbure liniștea sfintelor lăcașe, fiecare mă-

năstire de călugări și maice—pe atunci se aflau 26 de mănăstiri în țară—primi, odată cu invitarea la serbare, manifestul împărătesc și jurământul scris în *limba moldovenească*, pe care aveau să-l cetească stareții și starețele în soborul mănăstiresc, apoi să-l jure și să-l iscălească fiecare, de la stareț până la portar. Mănăstirile de călugări trebuiau să-și trimită la Cernăuți pe ziua de 10 Oct. egumenul dimpreună cu alți doi călugări aleși de sobor, și acești trei aveau să dea în numele mănăstirii lor jurământul de credință înaintea guvernatorului țării. Maicele aveau să fie reprezentate la Cernăuți printr'un mandatar, om de încredere al mănăstirii. Țirgoveții, țărani și Jidovii aveau să fie cu totul altfel jurați, anume în localitățile lor, prin ofițeri împărătești. De aceea s'au ales și s'au trimis încă din 27 Septembrie, 17 ofițeri în provincie: anume, doi din regimentul 2 de garnizoană, cinci din regimentul *Nugent* de pedestrași, 4 din regimentul *Hadik* și șese din regimentul *Esterhazy*: aceste din urmă amândouă de huzari. Fiecare ofițer avea o listă a opt până la zece sate, date în samă lui, vr'o cițiva ostași călări și un mazil, ce vorbea limba nemțască și moldovenească, care avea să fie tălmăciu și să cetească sătenilor și țirgoveților jurământul. Mazilul însă trebuia să fi jurat dinainte la Cernăuți. Ofițerii mai primă și o enciclică a episcopului *Dositei*, cătră toți protopopii și preoții, cari trebuiau să îndemne pe păstorii lor la ascultare și supunere cătră împărăție. Cum ajungea un ofițer într'un sat, preotul punea să tragă clopotele, ca să se strângă oamenii la biserică, iar vornicul trimetea vătăjei după cei ce trăiau în munți, pe la stni și pe la hodăi, ca să se înfățișeze și ei la jurămint. După ce se adunau cu toții în biserică, mazilul cetea încet jurământul, iar poporâni rostiau cuvânt de cuvânt după mazil, ținând cele trei degete de la mna dreaptă ridicate în sus. La urmă, preotul și vornicul precum și ceilalți săteni iscăleau jurământul dacă știau scrie, de nu, puneau numai degetul sau făceau o cruciță, iar mazilul le scria numele întreg. Fiecare sat trebuia să întărească încă odată jurământul crâienilor și să trimită pentru aceasta pe vornicul lor dimpreună cu doi sfinici la Cernăuți. Episcopul avea să apară în persoană, iar protopopii dimpreună cu doi preoți din decanatul lor. Orașele trimeteau doi cetățeni, breslele starostii, iar Jidovii cîte doi delegați aleși de *cahal* (comunitate). Pretutindeni s'a făcut jurământul în liniște, numai în Uidești, un sat de lângă Suceava, s'a răscolat popa *Andrei* și a ațîțat poporul împotriva stăpînirii¹⁾. Locotenentul *Johan Dorfmeister* povestește că adunându-se poporul din Uidești în ograda bisericii, popa *Andrei* n'a voit să intre în biserică, și de aceea a fost dus pe sus în lăuntru de cătră un huzar. Poporul tulburat tare, intră în sfîntul locaș, ca să vadă ce se va întimpla cu popa *Andrei*, care stătea acum lângă altar cu mînile împreunate. Deodată se făcu tăcere

1) Raportul loc. Dorfmeister cătră generalul Spleny, dtto St. Ilie 4 Oct. 1777. Originalul se află în registratura guvernului țării Bucovina.

zadîncă în biserică și talmaciul începu să cetească jurămîntul. Poporul asculta dus pe gînduri, în vreme ce popa *Andrei*, cuprins de-o întristare mare, pleca mereu capul, mai jos, tot mai jos, ca și cum l'ar apăsa o greutate uriașă. Cînd era să depeie jurămîntul, ridică capul în sus, pași încet în sfîntul altar, de unde se întoarse cu sfînta scriptură în mînă, pe care o arătă ofițerului împărătesc, zicînd cu glas puternic, că el nu cunoaște alt jurămînt, de cît acela care stă în cartea lui și pe care a trebuit să-l jure ca preot pentru întăia și cea din urmă dată. Mulțimea se pregătea să iasă din biserică, dar la ușă stăteau huzarii. Spre a o reține, ofițerul porunci poporului să nu-l bage în samă pe popa *Andrei* și să jure singuri, zicînd că-l va trage pentru aceasta la răspundere pe popă. Și oamenii au jurat, însă „foarte necuviincios și de silă“. Popa *Andrei* se îndrîji, și atunci cînd îl chemă ofițerul după jurămînt, și-l întrebă care-i pricina purtării sale necuviincioase, el răspunse că cuvîntul „*Padanik*“ (supus, vasal) din jurămînt nu-i place, și că tare se teme că poporul nu va ținea jurămîntul, ci va fugi din țară. Chemat să-și dea sama înaintea Dichiului din Suceava, care era vicarul Mitropolitului din Iași, popa *Andrei* a trecut a doua zi granița în Moldova dimpreună cu mai mulți Uideșteni. Astfel scrie locotenentul *Dorfmeister*, însă în Uidești s'a păstrat și acuma tradiția despre vestitul popa *Andrei*, unicul Român de atunci care s'ar fi răs-vrătit împotriva stăpînirii, punîndu-se în fruntea Uideștenilor înarmați cu furci, coase și topoare...

Cernăuțul era pe vremea aceea mai mult un sat decît un oraș, tăiat în două de ulița jidovească, unde se aflau bordee din lut și nuele, cari pe timp de ploaie năprasnică erau în primejdie să se prefacă în noroiu și să fie spălate de pe fața pămîntului de apele Prutului. Nicăiri nu aflai o locuință mai acătării, iar în băcării se vindea marfa cea mai de lipsă. De oarece orașelul n'avea piață potrivită, s'a ales înaintea reședinții legatului împărătesc o bucată de loc, care s'a netezit și s'a năsipit pe o suprafață de 36 stînjani lungime și 18 lățime. Înaintea locuinții guvernatorului se ridică un arc de triumf de 6 m. lărgime și tot atîtia înălțime, ținut de patru stîlpi dorici. Deasupra arcului se afla un balcon, împodobit cu vase și pajure împărătești. În dreapta și în stînga arcului de triumf se înălțau cite două piramide de cite cinci stînjani înălțime, pe vîrfurile cărora stăteau chipuri de vulturi cu aripile gata de sbor. În sîrilele celor patru stîlpi dorici se aflau statuile *Dreptății* și *Bunătății*, cari arătau cu degetul numele împăratului Iosif II și al maicii sale, ale căror chipuri, încunjurate de nouri, erau zugrăvite deasupra statuilor. *Dreptatea* era închipuită pe înțelesul Moldovenilor ca o mamă, care ocrotește pe un copil de Moldovean. În alte două colțuri ale pieții menite pentru serbare, se ridica cite un portal de 8 stînjani lățime și 3 înălțime, constînd din o poartă mai largă și alte 4 arcade mai mici.

Ca să se poată adăposti și ospăta musafirii, s-au pus la în-

dămina lor cele 20 de case mai de doamne-ajută din Cernăuți, precum și casele din Sadagura; afară de aceasta s-au zidit galerii pe ambele părți ale locuinții guvernatorului, avind fiecare galerie cite 4 arcade împodobite cu vase și arme.

Printr'o poartă de aceste și printr'o tindă dădeai într'o sală lungă de 24 metri și lată de 6 metri, împodobită cu crengi de brad și candelabre. În locuința guvernatorului militar se afla o bucătărie pentru oaspeții cei mai aleși. Afară de aceasta erau zidite în locul cel mai potrivit și îndămănos încă 8 bucătării mici și una mai mare pentru prostime, în cari se puteau frige și trei boi odată.

În toată țara n'ai fi aflat o sală mai largă, cu atât mai puțin în Cernăuți, în care să se fie o adunare mai numeroasă. Ca să nu se aducă omagiile afară sub cerul deschis, se alese de nevoie, spre scopul acesta, un magazin, ce se clădea tocmai atunci, și care fu împodobit în pripă cu frunzare și crengi de brad. În Cernăuți se afla pe vremea aceea numai 4 bisericuțe „moldovenești”: Sf. Nicolai, Sf. Paraschiva, Sf. Treime și Adormirna Maicii Domnului. Pentru slujba dumnezeiască a fost aleasă de episcopul *Dositei Herescu* bisericuța Sf. Treimi, zidită în anul 1774 de dinsul și fratele său, boierul *Ilie Herescu*, care era mare medelnicer. Ca să aibă lumea adăpost pe vreme rea, s-a ridicat o galerie largă prinprejurul bisericii, iar pe lângă pereții galeriei s-au pus bănci și scaune de șezut. Și pentru prostime s-au făcut pregătiri: pe patru schele înalte aștepta cite un poloboc de cite 150 vedre ca să fie desludat, apoi boi fripți în frigare, dar cari s-au fost stricat din pricina vremii celei umede. Piața menită pentru serbare era încunjurată cu bănci, masalale și brazi înalți de 7 stinjeni, pe cari avea să se acațere mulțimea.

Pentru ca să nu se întimple vr-o nenorocire în decursul serbării, s-a dat poruncă strașnică, ca fiecare casă să aibă o bute cu apă, două cufe, o cange și scări de'ndămină la vreme de primejdie. Tirgoveții și oaspeții trebuiau să iee sama cum umblă cu focul, luminarea și fumatul. Din Stanislau s-a adus o tulumă, care s-a încredințat, dimpreună cu alte unelte pentru foc, locotenentului *Schmiedebauer*, fost șef de birou. Acesta mai avea să iee și sama ca poporul să nu facă zarvă la aruncatul banilor în mulțime, să nu se sfădească și să se bată la împărțitul pînii, vinului și al cărnii. Pentru ca serbarea să se facă în toată liniștea și libertatea, și pentruca toți boierii și clerul din țară, precum și magnații poloni și cei din Ardeal să fie găzduiți cum se cade, s-au ales maestri de ceremonii doi Nemiți și doi Moldoveni.

Iată că în toiul pregătirilor sosiră una cite una și lucrurile comandate: *Räuschel* cu trei chervane grele din Brody, bucătării cu tactmurile lor, cumpărătorii de marfă precum și căruțele din Leov, Stanislau, Czortkow, Horodenca și din toată Galizia răsăriteană.

Pe la 10 Oct. se iviră cei dintâi oaspeți: magnații poloni și ardeleni, muiți în aur, veneau în calește trase de cai împodobite

cu panglice, boierii din țară dimpreună cu jupinesele lor în butci moschicești, căptușite cu postav verde, iar prinprejurul trăsurilor călăreau odraslele boierești pe cai buieci, ce săltau în mers. Fiecare boier era însoțit de un taraf de lăutari, robi ai săi, cari începură să cinte îndată ce intrară în Cernăuți. Dela munte și de prin văi veneau călări pe cai mărunți, preoți bătrini îmbrăcați țărănește, cu desagii pe șea, vornicii și sfetnicii lor, precum și o mulțime de țărani și țărance, cari voeau să vadă pe noii stăpini dela Beci, precum și veselia țării cumpărată pe bani. Zi și noapte se auzea scîrțitul trăsurilor boierești, ale tîrgoveților și egumenilor de pe la mănăstiri. În fruntea tuturoră sosiră boierul *Vasile Balș*, vornicul *Anghelachi* și marele medelnicer *Ilie Herescu*; dintre clerici erau sosiți episcopul *Dositei Herescu*, arhimandritii *Ioasaf*, *Calistrat* și învățatul arhimandrit *Vartolomei Măzăreanu*l, „mădulari academicești teologii Chievului și îndreptător școalelor domnești”, precum și cinci protopopi. Îndată ce soseau în Cernăuți, se anunțau la Cancelaria țării, unde-și iscăleau numele, li se arăta conacul, tovarășul la convoiul omagiului, masa și numărul la masă. Și fost-a numărul oaspeților moldoveni: 23 boieri din Cordon și 2 din Moldova; 88 de mazili din țară și 10 din Moldova; 109 ruptași și 142 șliaheți, toți din țară; tot astfel 9 mădulari ai clerului înalt și o mulțime de preoți dela sate. Mulți au lipsit dintre mazili și boieri, între cari jupinesele *Maria Balșoia* și *Roxanda Știrbăzoia*, dar au fost reprezentați la serbare prin mandatarii lor. Numărul tuturor oaspeților mai de seamă, Moldoveni și străini, a fost de 800.

În aceeași zi sosiră și trupele împrăștiate prin țară și, așezîndu-se în șir afară de tîrg, au intrat în Cernăuți cu muzică răsunătoare: un despărțimînt de huzari ai lui *Esterhazy*, unul din reg. *Thierheim* din Sniatin și o trupă de infanteriști din reg. *Durlach*. Cele 4 tunuri din Suceava fură unite cu celelalte din Cernăuți și garnizoana întărită încă cu 400 de oameni. Soldații tăbăriră apoi afară de oraș în corturi, sub comanda colonelului conte *Lombardi*, a unui maior, a unui căpitan de cavalerie și a altor trei de infanterie, anume *Iohann Steinert*, *Schönborn* și *Fechner*. Pe ambele aripi ale lagărului se afla un escadron de călăreți împărțiți în distanțe egale; lingă dinșii se afla o companie de pedestrași, iar mai departe cite 4 tunuri, și în fine trei companii de pedestrime. În mijlocul taberii, întocmită după planul căpitanului *Granister*, se desfășura o uliță de steaguri.

Ceva mai tîrziu intră și fanfara reg. *Nugent* din Sniatin cu gornisții lui *Esterhazy*, cari se împreună cu ai lui *Hadik*.

Pe la amiază se postă o ceată de 100 ostași sub comanda unui căpitan înaintea reședinței generalului baron *Spleny*. Aceștia formau garda principală și aveau să schimbe sentinelele de la reședința guvernatorului, dela cancelaria administrativă și dela sala festivă. La cele 4 intrări în orașel se aflau cite un ofițer și 24 soldați, iar la colțurile tîrgușorului cite un semi-pluton de pompieri compus dintr'un căprar, un fruntaș și alți 6 soldați; trei patrule de

cite un căprar, subcăprar și 6 huzari părindau ulițele pe vreme de noapte. În centru vegheau 30 soldați sub comanda unui ofițer, ca să nu se iște din nebăgare de samă vr'un foc în tirg. Aici era și punctul de intilnire al tuturor patrulelor și străjilor. Dară și granița s-a întărit. Fiecare cerdac a mai primit cite-un ofițer, subofițer și 12 soldați. Pedestrașii și călăreții aveau să patruleze în tirg pe toată vremea serbării fără intrerupere, schimbându-se numai în soroace. Sentinelele erau luate din reg. 2 de garnizoană; cecalaltă oștire a rămas în tabără afară de orașel, pentru că înlăuntru abea era loc pentru oaspeți.

În ziua următoare (11 Oct.) pe la ceasurile 8 jum., a depus jurământul, în reședința guvernatorului, mazilul *Calmuschi*, care a fost numit crainic în fața celor mai aleși boieri din țară și a multor magnați străini. După aceea a ieșit călare pe uliță avind pe cap coif impodobit cu pănaș filiiitor. Era îmbrăcat în zale strălucitoare, impodobite cu cordele albe de tafet; în stînga ținea scutul, pe care era zugrăvită pajura împărătească cu două capete, iar în dreapta toiagul de crainic. Înaintea lui călărea un chimvalist, a cărui chimvală purta steag cu emblema împărăției; dinapoia crainicului urmau cei doi Moldoveni, măiestri de ceremonii, șese gorniști, un vagmistru și doisprezece huzari înarmați cu arme scumpe și călărind pe minunați cai de soiu. Crainicul călărea pe ulițele Cernăuțului, vestind în sunete de goarne și chimvale că pe a doua zi se va face jurământul țării. Din cînd în cînd oprea calul și striga cu glas puternic: „Se dă fiecărui locuitor din ținutul Bucovinei de știre, că binevoind Măriile Lor împărătești și crăiești, prea buna și milostiva maică a noastră *Maria Theresia* și prea luminatul împărat și domn *Iosif II*, să ne iee în prea puternica lor pază ca supuși credincioși ai Lor, trebuie pentru aceasta, mine la oarele 9 dimineața, să dăm jurământul de credință și supunere cătră stăpînii țării noastre. De aceea fiecare din noi să gîndească și să se pregătească pentru jurământul cel vajnic“.

În dimineața zilei de 12 Oct. la ceasurile 6, s-a ținut în locuința guvernatorului și în tabără o liturghie pentru credincioșii catolici. Pe la oarele 8 porniră ostașii și tirgoveții la locurile ce aveau să le ocupe în decursul serbării, iar trupele reg. *Thierheim* și *Durlach*, dimpreună cu fanfara reg. *Nugent*, se postară pe piața șchelelor. Pentru prezintarea armei, conducerea și încheierea convoiului, se hotărî jumătate de despărțimînt din reg. *Tierheim*, iar cecalaltă parte formă o uliță largă de 12 pași, cite doi oameni pe ambele părți ale drumului, dela sala cea mare până la magazin. Și huzarii lui *Esterhazy* își ocupară posturile. Pe balconul arcului de triumf se aflau gorniștii lui *Esterhazy* dimpreună cu vre-o cîțiva tamburi. Gorniștii lui *Hadik* cu alți dobași se postară la intrarea în magazin. Acolo se aflau—nu departe pe un dtmb—vornicii și sfetnicii sub conducerea mazilului *Palade*. Orașenii se așezară înaintea locuinței lui *Schmiedebauer*. La dreapta lor stăteau slujbașii dela judecătorie, apoi breslele, Armenii și însfrșit Jidovii. Fiecare stare și nație avea steagul său nou și cite un taraf de lăutari; Jidovii purtau cele 10 porunci.

În vremea aceasta se rinduiră și celelalte stări, anume episcopul *Dosilei Herescu*, arhimandriții, egumenii și ceilalți călugări; boierii, mazilii, ruptășii și șliahciții se așezară în sala cea mare, în stînga și dreapta, așa cum aveau să meargă cu convoiul. Erau de față și trei generali, patru coloneli, doi locot-coloneli și trei maiori, cari după ce se salutară în cerdacul salei, intrară dimpreună cu nobilii cei străini în locuința guvernatorului.

La 9 ceasuri se deschiseră ușile dela reședința guvernatorului și în cîntecul tuturor muzicilor apăru pe prag legatul împărătesc *Gabriel baron de Spleny* în mare ținută și însoțit de 12 lachei în livrele strălucitoare, cu cari intră apoi în sala cea mare unde-l așteptau stările. Înaintea lui păseau ofițerii *Hanischi* și *Dorbat* ca maiestri de ceremonii, iar dindărăt îl urmau magnații cei străini. Iată că dela portalul de triumf trîmbițele și tobele dădură un semnal, care se auzi în tot Cernăuțul, până departe în valea Prutului, și convoiul începu să se miște încet. În frunte călărea reg. de cavalerie *Thierheim*, a cărui lanfară cînta un mars serbătoresc. Cam 20 de pași mai în urmă veneau Moldovenii *Dămian* și *Mihalache*, ceilalți doi maiestri de ceremonii, iar în mijlocul lor păsea crainicul *Calnuschii*. Aceștia formau fruntea convoiului. Îndărătul lor se întindea lanțul cel lung al oaspeților, tot de cite doi oameni: boierinașii și ruptășii, ca cei mici în boierie; după aceștia urmau mazilii, și înșirîți boierii cei mari îmbrăcați în anteree și încinși cu șaluri de mătăasă, toți părechi și cu capul descoperit. În distanță mică înapoia boierilor mergeau preuții, iarăși cite doi și îmbrăcați în strălucitoare odăjdii, ca florile de cîmp. După dinșii urmau călugării și egumenii, mai departe dichii și arhimandriții, iar la urmă bătrînul episcop *Dositei*. După episcop păseau maiestrii de ceremonii *Hanischi* și *Dorbat*, apoi *Baronul de Spleny* în straie de gală, urmat de cei 17 ofițeri, cari au fost trimiși să jure pe țirgoveți și străini. Dînapoia ofițerilor mergeau magnații cei din Galiția și din Ardeal. Un despărțimînt de oaste încheia convoiul cel lung. Ca să fie ordine în mulțimea cea numeroasă, care nu mai văzuse asemenea minune, se așezară soldații, țirgoveții și țărani pe amîndouă părți ale drumului cite doi în șir. Muzicile cîntau, iar steagurile se plecau ca și înaintea împăratului și soldații prezintau pe rînd arma la apropierea guvernatorului...

Magazinul, în care avea să se facă jurămîntul, era încunjurat de o mulțime de lume. Pe pereți atîrnau chipurile împăratului și împărătesei, iar în mijlocul clădirii, sub un minunat baldachin, se ridica un tron acoperit cu plîș roșu, pe care se puse *Spleny* cu capul acoperit. După ce intrară și se rînduiră toți cei invitați, crainicul ridică toiagul său, ca să se facă tăcere în mulțime, iar credinciosul boier *Ilie Herescu* luă locul unui logofăt și ceti cu glas tare și răsPICAT manifestul împărătesc și jurămîntul în *limba moldovenească*, pe care-l ascultă poporul în tăcere. După aceea ținu episcopul *Dositei* o frumoasă cuvîntare către mulțime, îndemnînd-o la credință și supunere către casa împărătească și arătînd cit de vajnic e jurămîntul acesta. Încheind

episcopul cuvintarea, frate-său ceti iarăși jurământul încet, iar poporul repeta fiecare cuvint, ridicind in sus trei degete dela mina dreaptă. Cind isprăvi logofătul de cetit jurământul, poporul strigă de trei ori: vivat! Ostașii reg. *Thierheim* dădură o salvă întreită, iar tunurile bubuiră de 36 ori după olaltă, anunțind lumii că Bucovina a trecut pe veci în stăpinirea Austriei! Muzicile militare și toate tarafurile de lăutari ale boierilor și mănăstirilor, precum și o meterhanea turcească începură să cinte, valurile mulțimii se clătinară, orășenii și oastea își schimbă locurile și porniră încet spre biserica sfintei Treimi, formind o indoită linie pe ambele părți ale drumului pe care mergea convoiul la sf. leturghie.

În ușa bisericii, îl primi pe *Spleny* episcopul *Dositei* îmbrăcat în odăjdii și incunjurat de preuți, stropindu-l cu aghiazmă și cadelnându-l. În bisericuță încăpură numai oaspeții cei mai aleși, căci locul era de tot strimt. În decursul slujbei dumnezești, *Spleny* ingenunchiă sub un frumos baldachin pe un scăueș acoperit cu damasc roșu. La începerea sfintei leturghii impușcă trupa *Thierheim* înaintea bisericii, și 36 de tunuri se descărcară, iar după liturghie se strinse toată boierimea și preuțimea pe piața dinaintea salei, ca să-l salute pe *Spleny* și să i se poclonească. Tot pe piață se afla și o masă cu 2 luminări de ceară, negreală, condeiu, ceară roșie și hirtii pe cari era scris jurământul. *Spleny* lua din mina celor 17 ofiteri listele cu jurământul, și chiema pe cei mai aleși dintre boieri și preuți, ca să-l iscălească. Și ceilalți fură chemați în Cancelaria țării pentru acest scop. Pe cind se petreceau aceste, muzica și oastea se întorseseră înapoi în tabără.

Vestea despre omagiū a fost răspindită în toată țara și de aceea au venit o mulțime mare de oameni la Cernăuți. Pentru a indestula atâtea suflete, s-au aruncat de pe balconul arcului de triumf bani noi galișieni de cîte 15 cr. în sumă de 760 cor., iar ca să nu se iște scandaluri, fură depărtați Jidovii cei lacomi. După aruncarea banilor, inceptu să cinte muzica și să se împartă poporului vin și mincare. Pe dimbul pe care se afla magazinul, se înălțau patru schele cu cîte 4 stilpi ascuțiți, împodobiți cu cordele, iar deasupra pe schele erau cele 2 antale mari de cîte 150 vedre de vin moldovenesc, cărora li s-a dat cep. Curgea vinul ca dintr'un izvor, iar lumea-l bea cu cofele, cu canele, cu ulcelele și cu pumnii. Tot în vremea asta se împărți de staroștele casapilor, *Valentin Marșal* și călele sale pe celelalte 2 schele, 40 oi fripte, gîște, răfe, gobăi și 1500 franzoale, pe cari le aruncău doi aruncători, fără să se întimple vr-o primejdie, după cum povestește raportul. Nu departe de cele 4 schele se aflau trei copaci de cîte 5 până la 7 stinjeni înălțime, cojiți de scoarță și unși cu oloiu. În virful lor fluturau panglici de mătăasă, năframe în ale căror colțuri erau legați bani, bric moldovenesti, etc. Cu toate că unele încercări n'au reușit, totuși cei mai sprinteni din țărani și munteni au izbutit să iee jos toate lucrurile de acolo. Era mare risul și hazul mulțimii de cei ce cădeau. Muzica cin-

ta, poporul minca și bea, juca sau se acătăra pe copaci, în vreme ce străinii, boierii din țară și clericii băteau din palme și încurajau pe mojici, ca să-și arăte iscusința.

Pe la 2^{1/2} după amiază răsunară trompetele și durăiră tobele de pe balconul arcului de triumf, dînd de știre boierilor că și pentru dinșii e masa gata. La guvernatorul împărătesc ospătau boierii cei mari, clericii și străinii cei aleși, la un loc 10 mese. În magazia cea nouă, de care se țineau și cele 8 bucătării, se așezară pentru mazili și pentru preuții de rînd 17 mese, dintre care una numai cu bucate de post. Pentru fiecare 2 mese servea un stolnic dîmpreună cu 6 servitori și 2 ștergătoare. Numărul oaspeților aleși ajungea la 800. Mincarea bună era din bielșug, vinuri moldovenești și ungurești după pofta inimii, iar muzica răsună în amîndouă salele, înveselind inimile. Cînd s-a toastat în onoarea familiei împărătești, trîmbițară goarneau de trei ori de pe balcon, se dădură salve de sinețe și se descărcară tunurile de 36 ori. Oastea se întoarse apoi cîntînd în tabără. După masă începură boierii moldoveni, în chiote vesele, să joace pe piață într'un mare cerc bătrîne și frumoase jocuri moldovenești, cum nu mai văzuseră străinii prin țările lor.

Seara pe la 6 ceasuri, cînd se îngina ziua cu noaptea, începură să licărească cele dintăi lampe și să răsune goarneau de pe foisor: fanfara regimentului *Nugent* cîntă un marș, iar afară în tabără, unde ardeau focurile, se deslușeau sunetele înădușite ale meterhanelei. Vinul curgea în bielșug, iar poporului i se împărți din nou carne friptă și pine. Arcul de triumf, cele două intrări din față, copacii pentru acătărat și indoita îngrădire a pieții de serbare, străluceau în lumina orbitoare a 5000 de lampe, iar la locuința lui *Spleny* ardeau 30 de felinare de tinichea văpsite cu roș și alb, și toată strada principală, începînd de la arcul de triumf și până la cele 4 schelē, era iluminată cu 60 de felinare și masalale.

Pentru că poporul nu știa scrie și ceti, nici nu s'au făcut inscripții, ci s'au zugrăvit pe firme și pe cele 4 șchelle tablouri, ca să le priceapă fiecare. S'au ales astfel de simboale, cari tîlmăceau poporului binele ce-l va avea el sub stăpinirea cea nouă.

Prima icoană: 1) La poarta unei mănăstiri un călugăr șede pe scaun, încunjurat de băeți și băietani, pe cari îi învață a scrie și a ceti. Această icoană simboliza creșterea poporului prin școală. Educația copilelor era arătată în josul icoanei printr'o învățătoare, care le deprinde a broda și desena.

2) Reprezinta lucrarea pămîntului. De după un deal răsare soarele. Într'o holdă de secară se văd secerători harnici și cosași ce-și ascut coasele, taie secara, adună, leagă snopi și fac clăi. Mai jos se zăresc pluguri cu boi și țărani ce grapă.

3) Pe aceasta se vedeau vaci și cai. Jos o stîină bine adăpostită.

4) Pe această icoană erau zugrăvite breslele și meșteșugul. Rotarii ciocănesc la roate, foiul suflă și covalii lovesc cu barosul fierul roșu pus pe ilău. Jos se deslușește o fabrică de sticlă.

5) Aici e închipuit negoțul prin marinari ce conduc cora-

bia pe un riu, fiind încărcată de saci și pachete; pe drum trece un chervan tras de șese boi și plin cu marfă. În josul tabloului se vede un neguțitor la teșghea vorbind cu mușterii.

6) Aceasta-i icoana unei gospodării trainice cu grajd, șură și puicuri pentru fin și altă pine. Gospodarul tocmește căruța, iar gospodina asvirle grăunțe la galițe, în vreme ce două copile torc în din furcă. Jos—ceva ciudat și de bună samă neînțeles de popor—se vedeau jucători de șah și o popicarie!

7) Scene din viața boierilor: în fund pe un linaș se ridică o casă boierească, iar în grădina cu flori se primblă boieri și cucoane moldovence, în urma cărora pășesc două slugi. În josul icoanei e chipul unui viziteu, care duce pe stăpînii săi într'o butcă trasă de șese cai...

Cernăuțul era împodobit serbătorește. Înaintea caselor se ridicau arcuri, iar deasupra ușilor atirnau frunzare și ghirlande de flori, pajuri duble sau inscripția: „Trăească Maria Theresia și Iosif II!“.

Ceva mai tirziu începuseră să curgă lumea spre podurile cu mincare și băutură, căci aici se aprinsese un foc de artificii pentru desfătarea mulțimii bete de bucurie, de cintece și de vin.

Nici jocul n'a lipsit în sara aceea: în locuința guvernatorului împărătesc era bál pentru magnații poloni și ardeleni. Boierii moldoveni, despărțiți de subțiratecii străini, jucau jocuri de ale lor în sala cea mare, unde puteau să-și facă cheful după obiceiul țării, tropotind și chiuind în voie. Mazilii și ruptașii petreceau în magazinul cel nou, iar prostimea afară, pe cînd Jidovii se n-verteau și ei într'o colibă de crengi făcută anume pentru dinșii. Aici abea li s'au împărțit și lor bani. Veselia cuprinsese toată lumea, încit nici tâlharii nu s'au atins de avere străină, de oarece și ei erau amețiți de-abinele. Sus pe deal în tabără ardeau focuri, trimbișau goarne sau cîntau muzici, iar jos în orașel se primbla mulțimea pe ulițe cu tarafuri de lăutari de la casă la casă. Pe la miezul nopții se potoli totul: luminile și masalalele se stinseră, numai felinarele mai ardeau în noapte. Rar undeva mai auzai vâlmășagul mulțimii, căci poporul se culcase prin birturi și conace, pe drumuri sau în casele tirgoveșilor cernăuțeni. Numai zingănitul armelor se mai deslușea pe ulițe, căci străjile și patrulele umblau neconținut incolo și'ncoace; caii nechezau citeodată, lovind pămîntul cu copita, și cite un cetățean chesliu mai striga din cînd în cînd să-i trăiască împăratul și împărăteasa...

A doua zi (în 13 Octomvrie) primi și oastea (1697 de oameni la număr) carne, vin și pine. Ei n'au putut să se veselească ziua trecută, căci au stat sub arme. În aceeași zi au predat mazilii guvernatorului o scrisoare de mulțămită și supunere către casa împărătească, iar în 14 Oct. se goli Cernăuțul de oaste și de numeroșii săi oaspeți.

Astfel s'a *veselit* țara noastră acum o sută treizeci de ani, costînd toată serbarea 20,312 cor. 20 b.

Și cum s'au schimbat acuma vremurile ! ! ..